

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobce: **Z. L.**, zastoupeného Mgr. Alexandrem Vaškevičem, advokátem se sídlem Plzeň, Františkánská 7, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 1. 2003, č. j. OAM-91/VL-20-02-2003, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 12. 2003, č. j. 24 Az 636/2003 - 26,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 28. 1. 2003, čj. OAM-91/VL-20-02-2003, žalovaný zamítl žádost žalobce o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Dále žalobci neudělil azyl podle § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu a rozhodl o tom, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobce citoval řadu ustanovení správního řádu, která žalovaný v řízení porušil a trval na tom, že splnil zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu, resp. minimálně pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Ke skutkovým důvodům odkázal na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a další spisový materiál. Navrhl, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ostravě žalobu zamítl rozsudkem ze dne 22. 12. 2003. V řízení před správním orgánem neshledal krajský soud vady vytýkané žalobcem ani jiné vady, pro které by měl napadené rozhodnutí zrušit; v odůvodnění rozsudku se rovněž ztotožnil se žalovaným v tom, že důvody uplatněné žalobcem nejsou podřaditelné pod žádný z důvodů pro udělení azylu. Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce opustil zemi původu kvůli problémům s jinými soukromými osobami – zástupci řecko-katolické církve, kterým z titulu své funkce nepovolil výstavbu kostela. Žalobce sice vyhrožování ze strany těchto osob oznámil na policii, nicméně nevyčkal, jak celé vyšetřování dopadne, příp. neobrátil se o pomoc na vyšší složky policie, jiné státní orgány nebo ombudsmana. Jeho problém tak nesouvisel s důvody, které jsou uvedeny v § 12 zákona o azylu, ale s jeho výkonem pracovní činnosti. Dalším důvodem pro odjezd z Ukrajiny byla i skutečnost, že žalobce nemohl v U., kde se skrýval před členy řecko-katolické církve, sehnat takovou práci, aby se uživil. V podstatě z ekonomických důvodů proto odjel do ČR, kde poté, co mu bylo uděleno správní vyhoštění, požádal o azyl. Správní orgán po provedeném řízení usoudil, že žádost žalobce o udělení azylu je zjevně nedůvodná, neboť žalobce neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, a krajský soud mu dal po přezkoumání napadeného rozhodnutí v rámci žalobních bodů svým rozsudkem za pravdu. K dalším výrokům rozhodnutí žalovaného krajský soud dodal, že byly v daných souvislostech nadbytečné.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost založenou na důvodu uvedeném v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy na nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Uvedl, že jsou u něho dány důvody pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu: na Ukrajině se dostal do potíží, když jako úředník státní organizace nepodpořil výstavbu nového kostela, neboť byla navrhována na stavebně nevyhovujícím místě. Lidé, kteří měli na stavbě zájem, žalobce vydírali; věc nahlásil na policii, vše však nasvědčovalo tomu, že i ona je spřízněna s osobami ze zločineckých struktur. Byl tak ohrožen nejen na zdraví, ale i na životě. Z uvedených důvodů neměl žalobce šanci zajistit ochranu své osoby. Proto mu nezbylo než vycestovat ze země a požádat o azyl. Žalobce patřil do sociální skupiny nečlenů zločineckých struktur, pročež byl těmito strukturami pronásledován a stát původu tento stav toleroval. Dále upozornil na to, že podle Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka mohou být za pronásledování považovány i diskriminační či jinak postihující činy soukromých osob, pokud je státní orgány vědomě tolerují, odmítají jim čelit nebo nejsou schopny zajistit účinnou ochranu.

Dále se žalobce dovolával kasačních důvodů obsažených v § 103 odst. 1 písm. b), d) s. ř. s. Žalovaný podle něho provedl nedostatečné dokazování; nepřihlédl přitom k velmi omezeným možnostem žalobce coby žadatele o udělení azylu, jak prokázat pronásledování v zemi původu. Krajskému soudu stěžovatel vytkl to, že nepřezkoumal dodržení procesních předpisů ze strany žalovaného, což učinit měl, byť stěžovatel v žalobě poukazoval na vady správního řízení jen v obecné rovině. Minimálně se měl zabývat tím, zda žalovaný ve správním řízení provedl dostatečné dokazování a zda jeho rozhodnutí bylo dostatečně odůvodněno. Konečně napadl i to, že správní orgán ani soud u něho neshledaly překážku vycestování, neboť stěžovatel bude po návratu do vlasti vystavena administrativní šikaně ze strany milice a dalších státních orgánů. Ze všech uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Závěrem žalobce požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť pro uplatňování svých práv u soudu potřebuje být nadále přítomen v České republice. O této žádosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, protože rozhodl přímo ve věci samé.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Soud se ztotožnil s krajským soudem v závěru, že stěžovatelova životní situace na Ukrajině nesvědčí o tom, že by stěžovatel byl pronásledován, případně že by zakoušel odůvodněné obavy z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Stěžovatel se odvolával na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, podle níž mohou být původci činů zakládajících pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu i soukromé osoby, nejen státní moc sama. Podstatný je totiž přístup státní moci k nezákonným činům jednotlivců, tedy to, zda státní moc takovým činům čelí, nebo zda jim jen bezmocně přihlíží. Tato argumentace je však v dané věci nepřiléhavá. Jak plyne ze správního spisu, stěžovatel byl na Ukrajině vystaven výhrůžkám ze strany soukromých osob; stěžovatel na toto trestné jednání reagoval oznámením věci policii, opuštěním práce a skrýváním se v bytě svého kamaráda v U.; zde ho již uvedené osoby neobtěžovaly, on zde však nenašel práci v oboru. Při pohovoru před správním orgánem stěžovatel uvedl, že se obrátil na okresní policii ve městě Stryj; poté, co uvedená složka policie zůstávala nečinná, však již nekontaktoval vyšší policejní složky ani jiný státní orgán. Tyto skutečnosti však nemohou nic změnit na závěru správního orgánu a poté i krajského soudu o tom, že trestné činy, jichž se stěžovatel stal obětí, nejsou pronásledováním ve smyslu zákona o azylu, neboť v prvé řadě nebyly motivovány stěžovatelovými politickými postoji či některou z jeho sociálních charakteristik, jak jsou uvedeny v § 12 písm. b) zákona o azylu.

Tvrzení v kasační stížnosti o tom, že stěžovateli vyhrožovaly osoby ze zločineckých struktur, o nemožnosti najít ochranu před vydíráním a napadáním u státních orgánů, neboť i tyto jsou součástí zločineckých struktur a o stěžovatelově příslušnosti k sociální skupině „nečlenů zločineckých struktur“, stěžovatel v řízení před krajským soudem a ostatně ani v řízení správním neuvedl. Z jeho žádosti o udělení azylu, doplněné ručně psaným prohlášením o důvodech žádosti, jakož i z protokolu o pohovoru nijak nevyplynulo, že by zástupci řecko-katolické komunity, kteří mu vyhrožovali, pocházeli z kriminálního prostředí, nebo že by nečinnost policie, na kterou se stěžovatel v předmětné záležitosti obrátil, přičemž po urgenci mu bylo sděleno, že se případem teprve bude zabývat, byla způsobena jejím napojením na organizovaný zločin; jeho tvrzení v kasační stížnosti se tak navíc jeví jako účelové. Podstatné nicméně je, že stěžovatel uplatnil uvedené skutečnosti až poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí krajského soudu, a Nejvyšší správní soud k nim proto nepřihlížel (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

Co se týče stížnostních námitek vytýkajících krajskému soudu to, že nepřezkoumal postup žalovaného ve správním řízení, Nejvyšší správní soud jim nepřisvědčil. Je sice pravda, že stěžovatel namítl vady řízení spíše v obecné rovině, a krajský soud to také konstatoval; přesto se však stěžovatelovými námitkami zabýval a procesní postup žalovaného přezkoumal. Tato stížnostní námitka nemá tedy žádný vztah k rozhodnutí napadenému kasační stížností.

Nejvyšší správní soud se dále ztotožnil s krajským soudem v závěru, že správní orgán provedl dostatečné dokazování ve věci. Správní orgán vycházel v řízení především ze stěžovatelovy žádosti o udělení azylu, doplněné ručně psaným prohlášením o důvodech žádosti, a z protokolu o pohovoru provedeném v souladu s § 23 zákona o azylu a z informací

o politické a ekonomické situaci a stavu dodržování lidských práv na Ukrajině, zejména pak ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv na Ukrajině za rok 2001, ze dne 4. 3. 2002 a informací Ministerstva zahraničních věcí ČR. Z žádné z těchto písemností nevyplynulo, že by stěžovatel tvrdil některý z důvodů pro udělení azylu; žalovanému tedy nevznikla povinnost provádět dokazování ohledně existence některého z azylových důvodů taxativně vypočtených v § 12 zákona o azylu. Stěžovatelovo tvrzení o tom, že byl v zemi původu vystaven výhrůžkám ze strany soukromých osob, může snad svědčit o stavu obecné kriminality na Ukrajině; azylové řízení však neslouží k tomu, aby správní orgán snášel důkazy o míře a povaze obecně kriminálních činů v zemích původu žadatelů o azyl – byť i byly zaměřeny proti nim osobně a přispěly k jejich odchodu ze země – nýbrž ke zjištění či vyvrácení existence důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Ani námitce vytýkající žalovanému nedostatečné odůvodnění rozhodnutí nelze přisvědčit. Žalovaný po provedení důkazů písemnostmi shromážděnými v řízení uzavřel, že stěžovatel se nedovolával žádného z důvodů vedoucích k udělení azylu, a naopak potvrdil, že o azyl požádal kvůli obavám z výhrůžek skupiny řeckých katolíků, domáhajících se výstavby kostela, kvůli potížím ekonomického charakteru a ve snaze legalizovat svůj pobyt v České republice. Žalovaný proto stěžovatelovu žádost o udělení azylu zamítl jako zjevně bezdůvodnou, neboť jeho výpovědi nesvědčily o tom, že byl v zemi původu vystaven pronásledování za uplatňování politických práv a svobod nebo z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má (§ 12 zákona o azylu). Žalovaný se zabýval i situací na Ukrajině, jejíž nepříznivé rysy stěžovatel uvedl v průběhu správního řízení. Dále posoudil i důvody pro případné udělení azylu dle § 13 a § 14 zákona o azylu a existenci překážek vycestování dle § 91 zákona o azylu. Své důvody a svůj myšlenkový postup pak v rozhodnutí náležitě popsal. Za takového stavu věcí pak nelze hovořit o nedostatečném odůvodnění. Ke stejnému závěru došel i krajský soud, který důvody rozhodnutí žalovaného řádně přezkoumal.

K tvrzenému nevypořádání se soudem ani žalovaným s otázkou existence, resp. neexistence překážek vycestování Nejvyšší správní soud poznamenává, že se ztotožňuje s poznámkou krajského soudu o nadbytečnosti výroků o neudělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu a neexistenci překážek vycestování dle § 91 zákona o azylu v rozhodnutí žalovaného. Správní orgán pochybil, jestliže v případě, kdy žádost stěžovatele zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 zákona o azylu, současně posuzoval důvody pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu. Pokud totiž v řízení o žádosti o udělení azylu vyplyne některá ze skutečností taxativně uvedených v § 16 odst. 1 zákona o azylu pak správní orgán, za předpokladu, že běží lhůta stanovená v odstavci 2 téhož ustanovení, bez dalšího takovou žádost zamítne; konečným způsobem tak ve věci rozhodne, aniž by byla zjišťována existence některého z důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona; pro rozhodování o udělení azylu z některého z důvodů předvídaných v ustanoveních § 13 a § 14 je přitom negativní zjištění a závěr o existenci důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona určující. Výrok správního orgánu o neudělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu je tak v logickém rozporu s výrokem o zamítnutí žádosti o udělení azylu podle § 16 zákona. Žalovaný i krajský soud nebyli dále ze zákona povinni rozhodnout ani o překážkách vycestování. Rozhodnutí žalovaného bylo vydáno dle § 16 zákona o azylu – žádost o udělení azylu byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná, kdežto ustanovení § 28 zákona o azylu by se užilo v případě neudělení či odnětí azylu a tedy jako obligatorní část rozhodnutí v režimu § 12, 13, 14, 15 a 17 zákona o azylu, pro které platí povinnost plynoucí z § 91 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelovy námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední

povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. února 2005

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu